

DIECÉZNA ŠKOLA VIERY

5. téma: POMAZANIE CHORÝCH

V poradí piatou sviatosťou je sviatosť pomazania chorých. Spolu so sviatosťou pokánia patrí k sviatosťam uzdravenia. „Posvätným pomazaním chorých a modlitbou kňazov celá Cirkev odporúča chorých trpiacemu a oslávenému Pánovi, aby im uľavil a spasil ich, ba ich aj povzbudzuje, aby sa dobrovoľne spojili s Kristovým utrpením a jeho smrťou a tak prispeli k dobru Božieho ľudu.“ /LG,11/

I. Choroba a uzdravenie v Písme

V Biblii choroba, utrpenie a fyzická slabosť majú v istom zmysle **náboženský rozmer**. V Starom zákone je prítomné presvedčenie, že choroby a nešťastia majú nejaké **spojenie s hriechom**, alebo sú jeho dôsledkom:

*Pre tvoje rozhorčenie niet na mojom tele zdravého miesta,
pre môj hriech nemajú pokoj moje kosti.
Hriechy mi prerástli nad hlavu
a ťazia ma príliš, sťa veľké bremeno. /Ž 38,4-5/*

Utrpenie ukazuje neposlušnosť a zdôrazňuje navonok vinu. Toto starozákonné presvedčenie zdieľajú nielen Ježišovi odporcovia, ale aj jeho učeníci. V evanjeliovom príbehu o uzdravení slepého od narodenia sa učeníci pýtajú Ježiša: *Rabbi, kto zhrešil – on, alebo jeho rodičia – , že sa narodil slepý?* /Jn 9,2/ Podľa nich je chorý nielen ten, kto trpí, ale je to aj človek, ktorého vzťah k Bohu je neistý, pochybný, či dokonca v jeho srdci neexistuje miesto pre Boha. Ježiš sa však s tým vôbec nestotožňuje: *Nezhrešil ani on ani jeho rodičia, ...* /Jn 9,3/. Ba čo viac, pre Ježiša nie je tak dôležitá príčina choroby, ale jej cieľ: *... ale majú sa na ňom zjaviť Božie skutky* /Jn 9,3/. V tomto zmysle, choroba teda nie je dôsledkom hriechu jednotlivca, alebo svojským trestom za hriechy, ale **miestom, kde sa ukazuje Božie kráľovstvo** a Božia moc.

V synoptických evanjeliách sú zázraky znakom príchodu Božieho kráľovstva a manifestáciou Ježišovej mesiášskej dôstojnosti. Zatiaľ, čo svet je v chaose a panujú v ňom choroba, utrpenie a smrť, Kristus ukazuje svojimi skutkami znamenia príchodu „iného sveta“. V Jánovej perspektíve, ktorá je viac zameraná na podstatu Ježišovho poslania, Ježiš je ten, v ktorom je plnosť života: *Lebo ako Otec má život sám v sebe, tak dal aj Synovi, aby mal život sám v sebe* /Jn 5,26/ a sľubuje večný život: *Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď umrie. A nik, kto žije a verí vo mňa, neumrie naveky* /Jn 11,25-26/.

V tejto perspektíve tým najdôležitejším dielom – znamením je **zmŕtvychvstanie** Ježiša Krista. Vo svetle zmŕtvychvstania musia byť chápané a vysvetľované všetky ostatné Ježišove znamenia – zázraky, uzdravenia, ... Vtedy sa uzdravenie ukazuje nielen ako manifestácia mesiášskej dôstojnosti Pána Ježiša, ale ako závdavok nášho vzkriesenia.

Teda uzdravenie nemá len „terapeutický“ rozmer, nie je len obyčajným vrátením daru zdravia, ale je znakom a **prísľubom plnosti spásy v eschatologickom rozmere**. Uzdravenie, ako ho prezentuje Evanjelium, preniká celého človeka, je pre neho skúsenosťou spásy a prísľubom plnosti spásy vo vzkriesení tela. To potvrdzujú aj obrady sviatosti pomazania chorých, keď zdôrazňujú, že sviatosťná milosť svojím pôsobením zahŕňa celého človeka. /Porov.: Pavol VI. Apoštolská konštitúcia o pomazaní chorých, 6/

Evanjeliové posolstvá o uzdravení ukazujú nielen mesiášske poslanie Ježiša, ale sú rovnako aj reálnym znakom premieňajúceho sa človeka v tom, čo je podstatné v jeho vzťahu k Bohu: istá a pevná viera v Boha; chorobu, či krehkosť pozemského života už nemožno považovať za vonkajší znak opustenia Bohom, či trestu, ale sú miestom, kde Pán Boh ukazuje svoju blízkosť a prejavuje svoju moc.

Sviatosť pomazania chorých v tradícii Cirkvi

Za Ježišom prichádzalo veľké množstvo chorých a on im odpúšťal hriechy a uzdravoval ich. Aj apoštolom dal túto moc, keď ich poslal ohlasovať Evanjelium. *Oni šli a hlásali, že treba robiť pokánie. vyhnali mnoho zlých duchov, pomazali olejom veľa chorých a uzdravovali* /Mk 6,12-13/. Tridentský koncil hovorí, že už tu je naznačená sviatosť pomazania chorých.

Skutky apoštolov svedčia, že apoštoli tiež vkladali na chorých ruky a uzdravovali ich /napr.: Sk 3,1-10; 5,12-16/.

Však najväčší odkaz na sviatosť pomazania chorých je v Jakubovom liste 5,14-15:

Je niekto z vás chorý? Nech si zavolá starších Cirkvi; a nech sa nad nim modlia a mažu ho olejom v Pánovom mene. Modlitba s vierou uzdraví chorého a Pán mu uľaví; a ak sa dopustil hriechov, odpustia sa mu.

Citovaný text nezavádza novú prax, iba odporúča to, čo je už v cirkevnom spoločenstve známe a praktizované. Konkrétne pritom hovorí o podstatných prvkoch tejto sviatosti:

- Je tu konkrétny prísľub spasiteľného Kristovho konania v špecifickej životnej situácii, ktorou je choroba.
- Toto konanie má spasiteľný účinok, pretože je vykonávané „v Pánovom mene“, to znamená s jeho silou a mocou jeho prítomnosti.
- Táto symbolická činnosť je spojená s viditeľným znakom, ktorým je olej /vkladanie rúk/ a slová modlitby Cirkvi, ktorá si je istá, že bude vypočutá.
- Nie je to osobný dar /charizma/ uzdravovania chorých /1Kor 12,28/, ale autoritatívna činnosť predstavených Cirkvi /grécky *presbyteroi*/ /Sk 14,23/
- S vierou očakávaným účinkom tejto sviatosti je pomoc, úľava od Pána /pozdvihnutie/ a tiež – ak je to potrebné – odpustenie hriechov.

V tradícii teológie je dôležitý list *Si instituta ecclesiastica* pápeža Inocenta I. /+417/ biskupovi Decénciovi z Gubbia /5. stor./. Pápež v ňom píše, že olej má byť posvätený biskupom a vysluhovateľom je biskup a kňaz. Kajúcnikom, ktorým nemožno vyslúžiť iné sviatosti, nemožno vyslúžiť ani pomazanie, lebo je to jedna zo sviatosti.

Biskup Cézar z Arles /+551/ v Gálii vystríha svojich veriacich pred pohanskými praktikami a pripomína, že kto sa v chorobe utieka v Cirkvi k Bohu, ten si zaslúži i prinavrátene zdravie i odpustenie hriechov.

„Sväté pomazanie chorých, ako vyznáva a učí Katolícka cirkev, je jednou zo siedmich sviatostí Nového zákona, ktorú ustanovil Ježiš Kristus. Marek vo svojom evanjeliu /6,13/ túto sviatosť naznačil, ale apoštol Jakub, príbuzný nášho Pána, ju už veriacim odporučil a ohlásil: *Je niekto z vás chorý? Nech si zavolá starších Cirkvi; a nech sa nad nim modlia a mažu ho olejom v Pánovom mene. Modlitba s vierou uzdraví chorého a Pán mu uľaví; a ak sa dopustil hriechov, odpustia sa mu* /Jak 5,14-15/.“ /Pavol VI. Apošt. konštitúcia o sviatosti pomazania chorých, In: *Pomazanie chorých a pastoračná starostlivosť o nich*, SSV Trnava 2010, s. 11./

Učenie II. vatikánskeho koncilu z konštitúcie *Lumen gentium* sme si pripomenuli hneď na začiatku prednášky. Nové liturgické obrady pomazania chorých – ktorým sa ešte budeme venovať – uviedol pápež sv. Pavol VI. apoštolskou konštitúciou **Sväté pomazanie chorých** 30. novembra 1972.

Kódex kanonického práva v kán. 998 hovorí:

„Pomazanie chorých, ktorým Cirkev nebezpečne chorých veriacich odporúča trpiacemu a oslávenému Pánovi, aby im uľahčil utrpenie a ich spasil, sa udeľuje tak, že sú pomazaní olejom a vyslovia sa slová predpísané v liturgických knihách.“

Katechizmus Katolíckej cirkvi v bode 1511 hovorí:

„Cirkev verí a vyznáva, že medzi siedmimi sviatosťami je jedna sviatosť osobitne určená na to, aby posilňovala tých, čo sú skúšaní chorobou. Je to sviatosť pomazania chorých“.

A v bode 1527:

„Sviatosť pomazania chorých má za cieľ udeliť osobitnú milosť kresťanovi, ktorý prežíva ťažkosti spojené so stavom ťažkej choroby alebo staroby.“

II. Sviatosť pomazania chorých – stretnutie chorého s Ježišom Kristom

Skúsenosťou každej cesty a každého pútnika je stretnutie sa s čímisi nečakaným, neplánovaným. V živote každého človeka majú miesto takéto situácie, ktoré by sme chceli minúť, obísť. Zostali vpísané do našej každodennosti, do ľudskej pomínutelnosti. Každý z nás na svojej životnej ceste má skúsenosť utrpenia a bolesti spôsobených chorobou. Choroba je vpletená do ľudskej existencie natoľko, že možno – síce s rizikom – tvrdiť, že **homo sapiens = homo patiens** /človek trpiaci/.

V skúsenosti choroby sa človek stretáva so zlom bezprostredne, nie iba abstraktne, ale veľmi konkrétne; tu a teraz. Zlo sa ho dotýka osobne, on ho prežíva nielen telesne, lebo celé jeho človečenstvo prežíva túto skúšku. Choroba vnáša istú „revolúciu“ do samého srdca ľudskej existencie, lebo atakuje človeka v oblasti telesnej, psychickej, individuálnej, sociálnej, morálnej... Choroba so sebou prináša narušenie rovnováhy ľudskej existencie. Doterajšie zdravie prinášalo pohodu, pokoj, samozrejmosť, rovnováhu. Choroba nám berie dovedy si neváženú slobodu a núti človeka vypracovať si nové priority, novú hierarchiu hodnôt.

Toto je hraničná situácia /K. Jaspers/, v ktorej sa v celej ostrosti ukazuje jeden z najväčších problémov človeka našej doby: otázka zmyslu všetkého, v konečnom dôsledku otázka o Bohu – Existuje Boh? Kde je teraz Boh? Pre človeka ponoreného do konzumizmu je život množinou príjemných chvíľ. Prežívanie choroby to nie je iba telesná bolesť, ale najmä neustále hľadanie odpovedí na ťažké otázky existencie. Choroba preriedi záľuby i okruh známych. Len človek trpí vedome; uvedomuje si ohrozenia, pred ktorými stojí a dokáže predvídať svoju budúcnosť so zreteľom na svoj zdravotný stav a vývoj choroby. Preto trpí nielen zmyslami, ale aj v duchovnom rozmere svojej prirodzenosti. Len človek prežíva utrpenie morálno-psychicky, ktoré je tak naliehavé, intenzívne a presahuje do hĺbky našej osobnosti.

Takáto situácia ešte viac zvyrazňuje tragédiu choroby a spôsobuje, že človek nesúhlasí s takýmto stavom. Všetmožno sa usiluje premôcť tento stav. Jeho úsilie – často veľmi málo účinné – vedie k rozpakom alebo k rebélii. Zdá sa, že tie hodnoty, ktoré preferuje dnešná sekulárna spoločnosť, nevedia zmysluplne riešiť otázku choroby a smrti. Tieto skutočnosti sú pre mnohých súčasníkov istým druhom tabu. Zdá sa, že robíme všetko preto, aby sme chorobu skrývali. Preto ťažko chorých ľudí umiestňujeme, často bez vážneho dôvodu, mimo ich prirodzeného spoločenstva: v nemocniciach, domovoch, čo spôsobuje, že trpia ešte aj samotou a opustenosťou.

V tomto kontexte vzniká otázka: Ak, zdá sa, dnešná spoločnosť nemá riešenie, či má Cirkev nejaký účinný liek na chorobu? Odpoveďou Ježiša Krista a Cirkvi je **sviatosť pomazania chorých**. V teologicko-pastorálnom úvode k liturgickej knihe pomazania chorých čítame: „Bolesti a choroby ľudí patria vždy medzi najväčšie ťažkosti, ktoré trápia ich vedomie. Tým však, čo vyznávajú kresťanskú vieru, hoci ich aj oni pociťujú a skusujú, svetlo viery pomáha hlbšie vnímať tajomstvo bolesti a bolesti statočnejšie znášať. Z Kristových slov poznajú nielen to, čo choroba znamená a akú hodnotu má pre ich spásu, aj pre spásu sveta, ale dobre vedia, že ich, chorých, miluje sám Kristus, ktorý za svojho pozemského života chorých navštevoval a uzdravoval.“ /*Pomazanie chorých a pastoračná starostlivosť o nich*, Spolok sv. Vojtecha, Trnava 2010, s. 17, bod 1./

Sám Kristus je ten, ktorý sa obetuje z lásky za nás; *on niesol naše choroby a našimi bôľmi sa obťažil, ... On však bol prebodnutý pre naše hriechy, strýznený pre naše neprávosti, na ňom je trest pre naše blaho a jeho ranami sme uzdravení* /Iz 53,4-5/. Aj my sme povolání dopĺňať to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev /Kol 1,24/. Svätci – ako príklady nasledovania Krista – v celých dejinách Cirkvi nás povzbudzujú k takému prijímaniu obety, ktorá otvára už v pozemskom živote horizonty večnosti. Do Božieho kráľovstva prichádzame cez mnohé súženia. Z veľkého zástupu svätých spomeňme aspoň mená tých slovenských mučeníkov 20. storočia, ktorých životné príbehy dobre poznáme: **našu blahoslavenú sestru Zdenku** s jej „za mrakmi je moje milované Slnko“, blahoslavených biskupov P. Gojdiča a V. Hopka, blahoslaveného Titusa Zemana a nášho otca biskupa Božieho služobníka Jána Vojtáššáka. **Svätý Ján Pavol II.** napísal aj encykliku „O kresťanskom zmysle ľudského utrpenia“ – 11. 2. 1984, ale aj sám chorobu a utrpenie skúsil a trpezlivo niesol. pre celý svet to bola veľká škola viery. Z jeho iniciatívy sme slávil 11. februára 2019 – na deň liturgickej spomienky Lurdskej Panny Márie už 26. svetový deň chorých. Medzi kandidátmi na oltár je aj rodák z našej diecézy boží sluha Alojz Mária Chmeľ od Ukrižovaného Ježiša. Patril do rehole bosých augustiniánov. Ochorel na rakovinu štítnej žľazy a zomrel v Ríme 16. augusta 1939 v povesti svätosti. Lekári nevedeli skryť údiv nad tým, ako svoju chorobu statočne a vytrvalo znášal, čo upriamilo pozornosť aj na jeho celý život. Často sa modlil: „Jesu, propter te! – Ježišu, pre teba!“ /Emmanuel Barba, OAD: *Brat Alojz Mária Chmeľ od Ukrižovaného Ježiša*, Augustiniánske nakladateľstvo Janov – Spolok sv. Vojtecha Trnava 1993, s. 117/

Odpoveďou na otázku zmyslu ľudského utrpenia je sám Ježiš Kristus; viera v Boha, ktorý *tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, ...* /Jn 3,16/. Potrebujeme takú vieru, ktorá nás posilní aj v utrpení. Iste k tomu prispeje aj správne pochopenie zmyslu a slávenia sviatosti pomazania chorých.

III. Sviatosťný znak

SVIATOSŤ POMAZANIA CHORÝCH SA UDELUJE CHORÝM, KTORÍ NEBEZPEČNE OCHORELI, A TO POMAZANÍM NA ČELE A NA RUKÁCH OLIVOVÝM OLEJOM ALEBO – AK JE TO VHODNÉ – INÝM OLEJOM Z RASTLÍN, RIADNE POŽEHANÝM, PRIČOM SA IBA RAZ HOVORIA SLOVÁ:

„SKRZE TOTO SVÄTÉ POMAZANIE A PRE SVOJE LÁSKAVÉ MILOSRDENSTVO NECH TI PÁN POMÁHA MILOŠŤOU DUCHA SVÄTÉHO; A OSLOBODENÉHO /OSLOBODENÚ/ OD HRIECHOV NECH ŤA SPASÍ A MILOSTIVO POSILNI.“

/Pavol VI.: apoštolská konštitúcia O sviatosti pomazania chorých/

Sviatosťný znak vyjadruje podstatu vysluhovania sviatosti. Možno tu rozlíšiť matériu a formu sviatosti pomazania chorých.

Matéria sviatosti pomazania chorých

Matériou sviatosti pomazania chorých je **pomazanie olivovým olejom**, ktorý bol požehnaný biskupom na Zelený štvrtok pri omši svätenia olejov a určený na tento účel.

Je to jeden z troch posvätných olejov – krizma, olej katechumenov a **olej pomazania chorých** – *infirmorum*. Olej pomazania chorých biskup požehnáva v omši svätenia olejov na konci eucharistickej modlitby. Kňazi ho berú do farnosti a používajú počas celého roka. Po roku sa opäť obnovuje. Staré oleje sa podľa tradície spália v ohni, ktorý sa zapáli pri obrade svetla na začiatku veľkonočnej vigílie.

V súrnom prípade, ak kňaz nemá poruke olej požehnaný biskupom, môže sám olej požehnať, v prípade núdze to môže byť aj iný rastlinný olej, ak niet olivového. Má to byť olej

určený na priamu konzumáciu, čistý rastlinný olej používaný pri príprave jedál, nie olej určený, napríklad, pre kozmetické účely /na slnenie/.

Posvätné oleje požívajú v spoločenstve veriacich náležitú úctu. Používa ich iba vysluhovateľ sviatosti; v prípade pomazania chorých je to biskup alebo kňaz. Uchovávajú sa na dôstojnom pre ne určenom mieste. Mieste, ktoré nemá byť každému voľne prístupné – má byť zamknuté. Olej pomazania chorých je naliaty v malej kovovej nádobke s uzáverom, kde musí byť jasne napísané o ktorý z posvätných olejov sa jedná. Pre lepšiu manipuláciu s olejom je v nádobke vata, ktorá je olejom dobre nasiaknutá.

Podľa historikov liturgie v minulosti sa posvätné oleje uchovávali v bohostánku spolu s Eucharistiou. Niekde mali posvätné oleje uložené v osobitnom výklenku v stene sanktuária kostola. V súčasnosti „každému kňazovi je dovolené nosiť so sebou požehnaný olej, aby v prípade potreby mohol vysluhovať sviatosť pomazania chorých“. /CIC kán. 1003, §3/

Olej používaný pri vysluhovaní sviatosti pomazania chorých vždy **musí** byť požehnaný, aj v súrnom prípade. Požehnanie oleja sa vyžaduje preto, lebo účinok – uzdravenie tela i duše – nepochádza z prirodzenosti látky. Sviatostný účinok má nadprirodzený dôvod. /Por. *Theologická summa; Supplementum IV, 29, 5/ Každý kňaz musí vedieť modlitbu požehnanie oleja naspamäť: „Pane, požehnaj + tento olej a tohto chorého, ktorého ním pomažeme, aby sa mu /jej/ uľavilo.“*

Pred poslednou úpravou obradov sviatosti pomazania chorých v roku 1972 pomazanie olejom sa robilo na viacerých miestach tela chorého. Toto sa zachovalo vo východnom obrade. Dnes kňaz **pomaže chorého na čele a na rukách**. Podľa zvyku kňaz pomaže dlane. Tvár človeka /hlava, čelo/ vyjadruje identitu človeka, ale aj celý duchovný, nemateriálny svet človeka. Jeho vnútorný svet – myšlienky. Rukami človek tvorí, pracuje, dotýka sa materiálneho, hmotného sveta. Ruky sú aj prvým nástrojom človeka. Tak čelo a ruky symbolizujú celého človeka ako telesno-duchovné bytie, aj s jeho bolesťami a hriechmi. Kňaz pri pomazaní robí na tele chorého – na čele a dlaniach – znak kríža palcom namočeným v oleji. Iba v nevyhnutných a odôvodnených prípadoch môže pri pomazaní používať nejaký vhodný nástroj, alebo rukavicu používanú v zdravotníctve. V nevyhnutnom prípade stačí jediné pomazanie na čele alebo pri mimoriadnom stave chorého na inej vhodnej časti tela, pričom sa povie úplná formula.

Forma sviatosti pomazania chorých

Formou je už vyššie spomínaná formula:

SKRZE TOTO SVÄTÉ POMAZANIE

A PRE SVOJE LÁSKAVÉ MILOSRDENSTVO

NECH TI PÁN POMÁHA MILOŠŤOU DUCHA SVÄTÉHO. AMEN

A OSLOBODENÉHO /OSLOBODENÚ/ OD HRIECHOV

NECH ŤA SPASÍ A MILOSTIVO POSILNÍ. AMEN.

Vysluhovateľ pritom maže chorého olejom najprv na čele a potom na rukách, pričom formulu hovorí iba raz. Ak je pri celebrowaní sviatosti viacero kňazov, sviatosť vysluhuje iba jeden z nich; teda pomaže olejom a povie sviatostnú formulu. Všetci môžu na chorého vkladať ruky a jednotlivo si podeliť ostatné časti obradu. /sviatosť zmierenia, modlitba nad olejom, modlitba po pomazaní, udelenie viatika/

Vysluhovateľ sviatosti pomazania chorých

Vlastným vysluhovateľom pomazania chorých je každý kňaz a jedine kňaz. /KKP, kan. 1003 §1/ diakon nie je vysluhovateľom sviatosti pomazania chorých. Povinnosť a právo vysluhovať pomazanie chorých majú všetci kňazi, ktorým je zverená starostlivosť o duše voči veriacim zvereným ich pastoračnému úradu /biskupi, farári a kapláni, duchovní správcovia nemocníc a predstavení rehoľných klerických spoločenstiev/. Z rozumného dôvodu túto

sviatosť môže vysluhovať každý iný kňaz aspoň s predpokladaným súhlasom kňaza, ktorý bol vymenovaný vyššie, a ktorého upovedomí o udelení pomazania. /KKP, kan. 1003 §2/. Do cirkevnej matriky sa zapisuje, či bol veriaci zaopatrený sviatosťami.

Prijímateľ sviatosti pomazania chorých

V Jakubovom liste sa píše, že pomazanie sa má udeliť chorým na úľavu a na spásu. Preto sa má udeľovať so všetkou horlivosťou a starostlivosťou veriacim, ktorí sú **pre chorobu alebo starobu v nebezpečenstve smrti**. Na posúdenie vážnosti ochorenia stačí rozumný, čiže pravdepodobný úsudok, pričom sa treba vyhnúť akejkol'vek úzkostlivosti. Nie v „posledných chvíľach života“, ale už vtedy, keď veriaci pre svoju chorobu **začína byť** v nebezpečenstve smrti. *Extrema unctio* neznamená časový extrém, ale krajnú účinnosť, čiže situáciu, v ktorej človek ráta aj so smrťou.

Opakovanie pomazania – táto sviatosť sa môže opakovať, ak chorý po prijatí pomazania vyzdravel a znovu upadol do ťažkej choroby, alebo ak sa počas trvania tej istej choroby nebezpečenstvo stalo vážnejším.

Operácia – pred operáciou sa sväté pomazanie môže udeliť chorému vždy, keď dôvodom samej operácie je nebezpečná choroba.

Starci – sväté pomazanie sa môže udeliť aj starým ľuďom, ktorí značne upadli na sile, hoci nevidieť, že by boli nebezpečne chorí. Samotné poberanie starobného, invalidného, vdovského, alebo výsluhového dôchodku nie je dôvodom pre prijímanie sviatosti pomazania chorých.

Deti – sväté pomazanie sa má udeliť aj deťom, a to vtedy, keď používajú rozum natoľko, že ich táto sviatosť môže posilniť. V pochybnostiach, či dosiahli užívanie rozumu, sviatosť sa má udeliť. /KKP, kan. 1005/ V praxi to znamená, že dieťaťu, ktoré má také poznanie o sviatosťoch, že môže prijať Eucharistiu, možno udeliť sviatosť pomazania, keď má vážnu chorobu. V nebezpečenstve smrti aj mladším, hoci aj v pochybnosti, či dosiahli užívanie rozumu.

V bezvedomí – túto sviatosť treba udeliť aj tým, čo upadli do bezvedomia alebo prestali používať rozum, ak možno predpokladať, že keby boli pri vedomí, ako veriaci by ju aspoň implicitne žiadali.

Podmienečné pomazanie – ak volajú kňaza k chorému, ktorý už umrel, tak už nemožno udeliť sviatosť pomazania. Treba sa modliť, aby mu Pán Boh odpustil hriechy a milostivo prijal do svojho kráľovstva.

Ak je pochybnosť, či ešte žije, alebo je už skutočne mŕtvy, kňaz mu má udeliť pomazanie chorých. V zmysle KKP, kan. 1005, ak nie je istota, či človek je ešte živý alebo nie, pomazanie chorých sa udeľuje bez podmienky, tzn. bez slov „ak si živý“ /pozri: *Pomazanie chorých a pastoračná starostlivosť o nich*, Spolok sv. Vojtecha Trnava 2010, s. 115, kapitola: *Podmienečné pomazanie*/

Pomazanie chorých sa **nemá** udeliť tým, ktorí **tvrdodšijne zotrávajú v zjavne ťažkom hriechu**. /KKP kan. 1007/

Účinky sviatosti pomazania chorých

- Duchovná úľava, skrze zjednotenie trpiaceho s Kristovým umučením pre vlastné dobro chorého i pre dobro celej Cirkvi;
- Posilnenie, pokoj a odvaha kresťanský znášať utrpenia choroby alebo staroby;
- Odpustenie hriechov, ak chorý už nemohol prijať sviatosť pokánia; návrat zdravia, ak to osoží spásu duše;
- Príprava na prechod do večného života.

IV. Slávenie sviatosti pomazania chorých

Liturgické obrady vysluhovania sviatosti pomazania chorých ponúkajú tieto možnosti:

1. **riadny obrad**, ktorý sa vysluhuje s návštevou u chorého – doma, v nemocnici, alebo vo väčšom zhromaždení – chorí prichádzajú do kostola, pri sv. omši.

2. udeľovanie sviatosti chorému, ktorý je v **blízkom nebezpečenstve smrti**. Tu je viac možností, podľa zdravotného stavu chorého.

Riadny obrad pomazania chorých

Sviatosť pomazania chorých treba prijímať s stave posväcujúcej milosti, preto zväčša predchádza svätá spoveď, ktorá má svoje miesto po pozdrave, uctení Eucharistie, ktorú kňaz so sebou prináša a pokropení príbytku svätenou vodou. Ak sa chorý nespovedá, nasleduje úkon kajúcnosti. Potom je čítanie Božieho slova. Vlastný obrad pomazania začína prosbami. Potom kňaz v tichosti vloží na hlavu chorého ruky. Ak má kňaz požehnaný olej, modlí sa modlitbu nad olejom, pričom prítomní odpovedajú: *Velebíme Ťa, Bože*. Ak olej nie je požehnaný, kňaz ho požehná určenou modlitbou. Potom nasleduje vlastné pomazanie, keď kňaz pomaže chorého na čele, pričom hovorí prvú časť formuly, a na rukách, pričom hovorí druhú časť formuly. Nasleduje modlitba. Obyčajne nasleduje prijímanie Eucharistie, ktoré začína modlitbou Otče náš a pokračuje ako obyčajne. Na záver je požehnanie.

Tento obrad, prispôbený rubrikám liturgie sv. omše, sa používa aj v kostole.

Udeľovanie sviatosti chorému, ktorý je v blízkom nebezpečenstve smrti

Tu poznáme súvislý obrad pokánia, pomazania a viatika, pomazanie bez viatika, skrátený súvislý obrad pokánia, pomazania chorých a viatika, udelenie sviatosti pomazania chorému, ktorý už stráca vedomie a podmienené pomazanie.

Ak sa pre blízke nebezpečenstvo smrti nedajú udeliť všetky sviatosti v uvedenom poriadku, treba dať chorému možnosť sviatostnej spovede, ktorú v nevyhnutnom prípade možno vykonať aj všeobecne, a potom viatikum, ktoré je v nebezpečenstve smrti povinný prijať každý veriaci. Nakoniec sa mu dá, ak je ešte čas, sväté pomazanie. Ak zomierajúci už nie je schopný sviatostnej spovede, sviatosť pomazania dáva milosť odpustenia hriechov.

Viatikum – pokrm na cestu

Staré pomenovanie pomazania chorých – posledné pomazanie – straší niektorých, že je to „sviastosť umierajúcich“, „sviastosť zatlačenia očí“. Nie je to pravda. Už sv. Bonaventúra vysvetľuje, že je to pomazanie posledné v poradí sviatostných pomazaní, ale nie posledná činnosť v pozemskom živote kresťana. Cirkev však má aj takú sviatosť, ktorá veriaceho sprevádza aj v tejto vážnej chvíli života. Je to Eucharistia ako viatikum – pokrm na cestu do večnosti.

Pri prechode z tohto života veriaci posilnený Kristovým telom a krvou ako pokrmu na cestu je vystrojený zálohom vzkriesenia podľa slov Pána: *Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň* /Jn 6,54/.

Prijatie viatika vo chvíli prechodu k Otcovi má pre veriaceho kresťana osobitný význam a dôležitosť. Je semenom večného života a silou vzkriesenia, podľa slov Pána Ježiša. Preto ho majú prijať všetci pokrstení, ktorí môžu pristúpiť k svätému prijímaniu. /KKC 1524/ Veriaci si má vtedy obnoviť aj **krstnú vieru** a môže získať aj **úplné odpustky v okamihu smrti**. Pri prijímaní Eucharistie ako viatika kňaz povie: „Telo Kristovo.“ Amen. „**Sám Kristus Pán nech Ťa chráni a vovedie do života večného.**“ Amen. Viatikum môže v súrnom prípade udeliť nielen vysluhovateľ sviatosti pomazania, ale aj diakon alebo riadne ustanovený mimoriadny vysluhovateľ. /KKP, kan. 911 §2/

V. Pastoračné postrehy

- Na prijatie sviatosti pomazania v izbe chorého treba pripraviť: na vhodnom stole biely obrus, krížik, sviece, nádobu /pohár/ so svätenou vodou a vetvičku na pokropenie, vatú, pre chorého pohár vody.
 - Po skončení obradu treba použiť vatú a aj olej, ak ho kňaz požehnal pre tento prípad, spáliť. Nemožno ich vyhodiť do koša!
 - Sviatosť pomazania sa vždy vysluhuje v spoločenstve veriacich, či je to veľké zhromaždenie v kostole, alebo v úzkom rodinnom kruhu. Preto netreba nechať chorého samého z kňazom. Okrem svätej spovede, majú byť prítomní na obrade príbuzní a známi. Všetci spolu modlitbou prosíme Pána Boha o pomoc a posilu pre chorého.
 - Ak sa chorý nachádza v nemocnici alebo v domove sociálnych služieb, nech sa príbuzní informujú o možnosti prijatia sviatosti a nech žiadajú od personálu, alebo aj sami požiadajú kňaza o vyslúženie sviatosti chorému príbuznému. Treba sa informovať a zabezpečiť prijímanie sviatosti hneď pri prijatí chorého do zariadenia.
 - Príležitosťou pre prijatie sviatosti pomazania pre starších a chorých veriacich sú ľudové misie vo farnosti, alebo slávenie sviatosti pomazania pre všetkých chorých a starých vo farnosti, ktoré zvyčajne býva z príležitosti svetového dňa chorých – 11. 2., alebo koncom veľkonočného obdobia. Vtedy nestačí ako dôvod na prijatie to, že idú aj rovesníčky, alebo kamarátky z ulice. Dôvodom vždy zostáva vážna choroba alebo zoslabnutie vekom, čiže staroba.
 - Netreba otáľať s prijatím sviatosti: čakať na lepší alebo ešte horší zdravotný stav, vhodnejšiu situáciu pre chorého, čakať dlho na známeho kňaza, či vlastného farára.
 - Veriaci by mal aj v týchto ťažkých situáciách čerpať posilu z viery a zo sviatosti.
 - Ak chorý upadol do bezvedomia a počas života a plného užívania rozumu výslovne odmietal kňaza a prijatie sviatosti a je všetkým jasné, že do poslednej chvíle nezmenil svoj názor, vtedy sa kňaz nemôže riadiť želaním príbuzných. Niekedy príbuzní využijú takúto situáciu, keď sa chorý už nemôže brániť. Pomazanie chorých sa neudeľuje iba preto, aby mal nebohý „pekný pohreb“.
 - Prípad náhleho umierania – autonehoda, iná havária, náhle zlyhávanie srdca, ... – v takejto extrémnej situácii treba vzbudiť v chorom dokonalú ľútosť: povzbudiť ho, aby oľutoval hriechy a spolu s ním sa nahlas pomodliť modlitbu ľúlosti, ktorú používame pri sviatosti zmierenia.
 - Mať kontakt na kňaza: v mobile uložené číslo na farský úrad alebo farára, starší ľudia majú „rodinný“ telefónny zoznam, v ktorom by malo byť aj číslo telefónu na farský úrad.
- Kým v minulosti dospelé deti cítili zodpovednosť za spásu svojich starnúcich rodičov, v súčasnosti sme svedkami nezájmu dospelých detí. Kňaza nevolajú ani vtedy, keď sú ich rodičia v nebezpečenstve smrti. Preto aj iní veriaci – príbuzní či známi – majú blízkej rodine, alebo chorému citlivo pripomenúť túto povinnosť, prípadne navrhnúť pomoc v tejto oblasti.